

20. mars
2015

Ólafur Stephensen
framkvæmdastjóri
Félags atvinnurekenda

Bera allir sömu byrðar?

Umfang gengislánanna og þróun dóma um þau

Afl til að keppa

Rétt rúm þrjú ár frá því Samkeppniseftirlitið veitti fjármála-fyrirtækjum undanþágu til að hafa samráð um rekstur prófmála.

Tilgangurinn að hraða endurskipulagningu skulda fyrirtækja.

„Jafnframt hefur Samkeppniseftirlitið lagt áherslu á að endurskipulagningin sé með þeim hætti að fyrirtæki hafi afl til þess að keppa. Engum sé til góðs að stofnað sé til yfirskuldsettra fyrirtækja sem ekki geti beitt sér í samkeppninni.“

Aukið frelsi

EES
samingurinn

1993

Skilaskylda
afnumin

1995

Einkavæðing
fjármálastofnana

1998

Bann við gengistryggingu

Lög nr. 13

1979

Gengistrygging
ólögmæt

Breyting á lögum
nr. 13/1979

1989

Gengistrygging
heimil með
ECU og SDR
gengisvísitalna

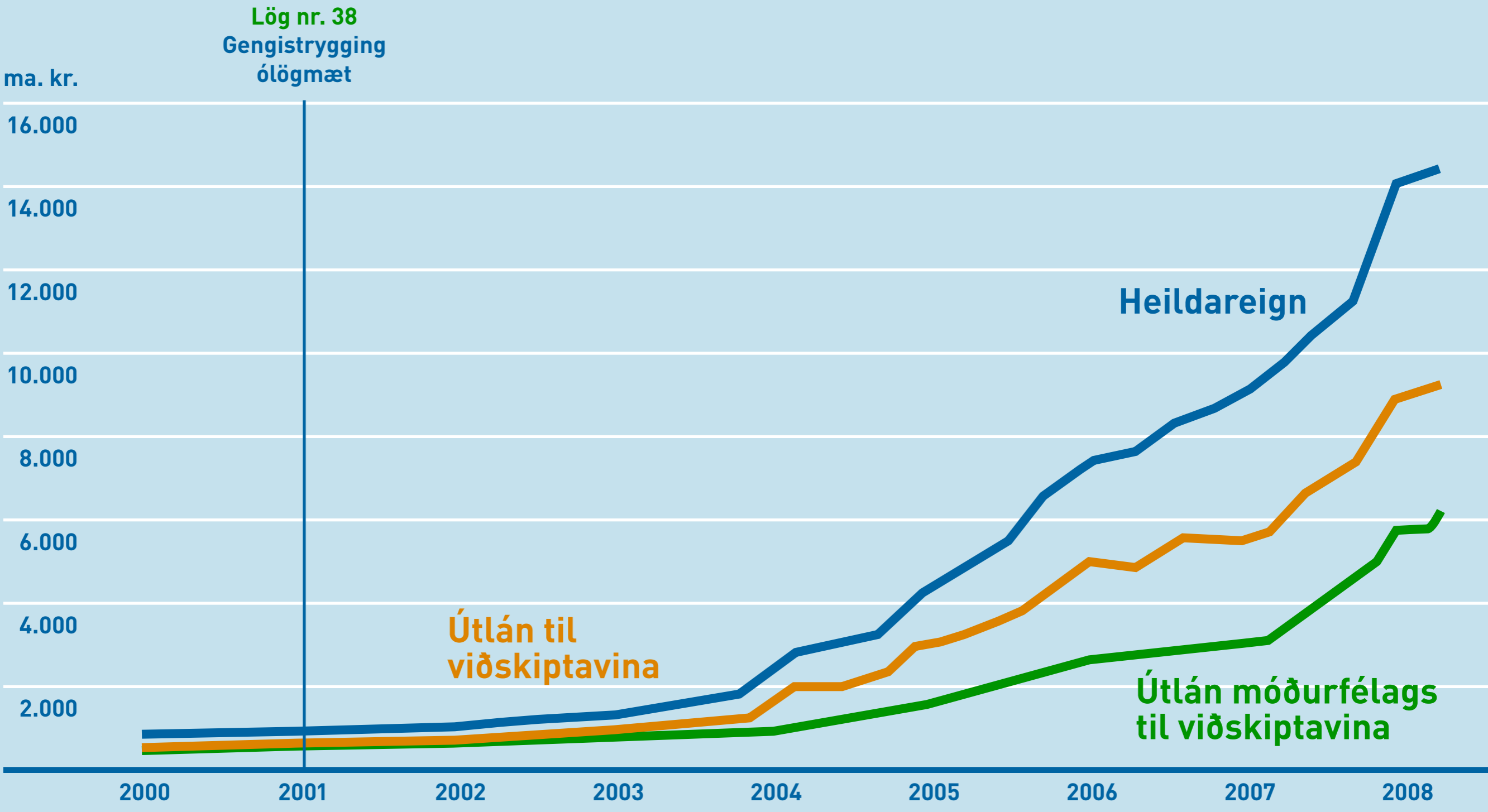
Lög nr. 38

2001

Gengistrygging
ólögmæt
„Gengisbinding á
grundvelli þessara
vísitala hefur notið
takmarkaðrar hylli”

Vöxtur bankakerfisins

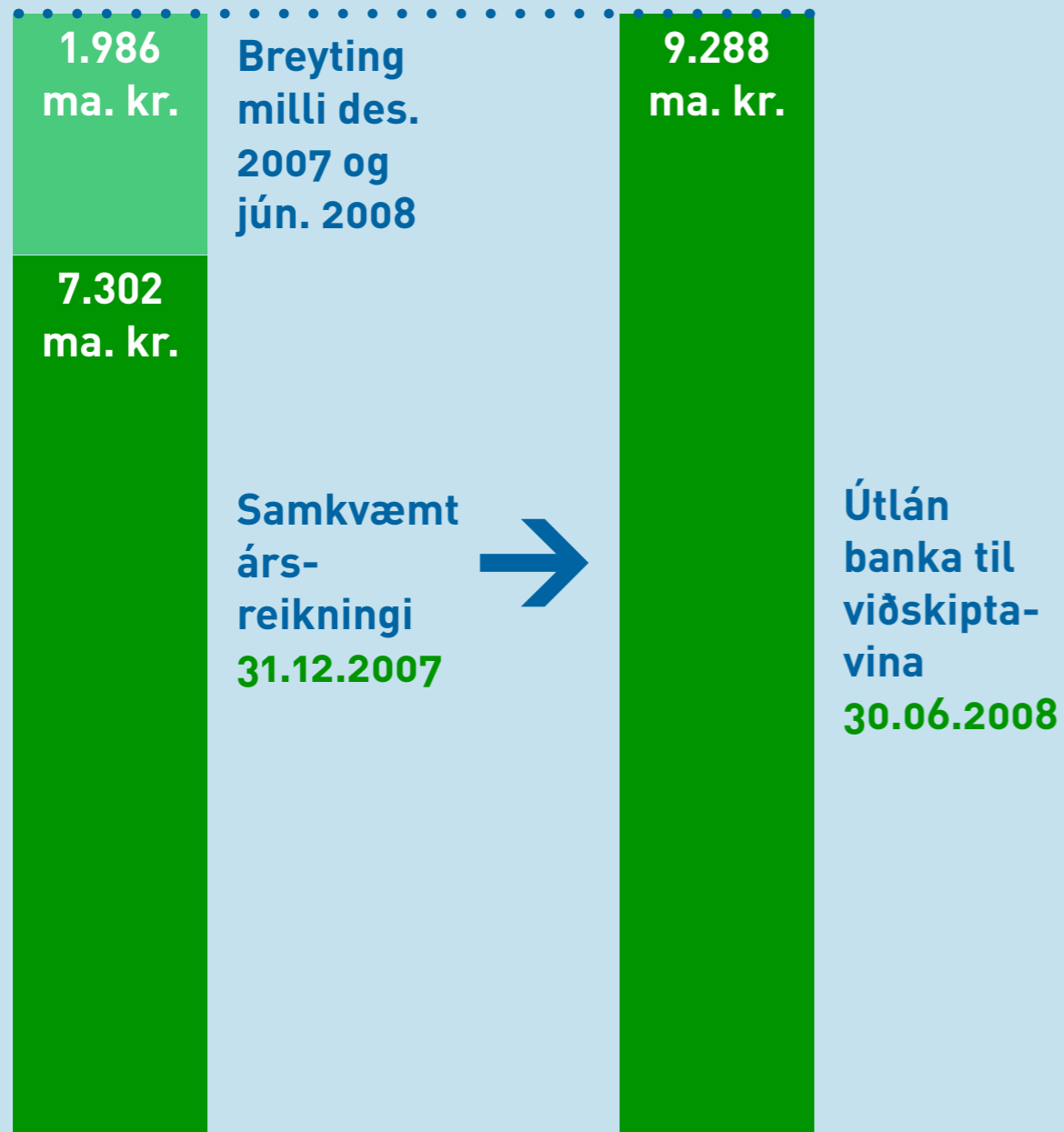
Samanlögð stærð stóru bankanna þriggja

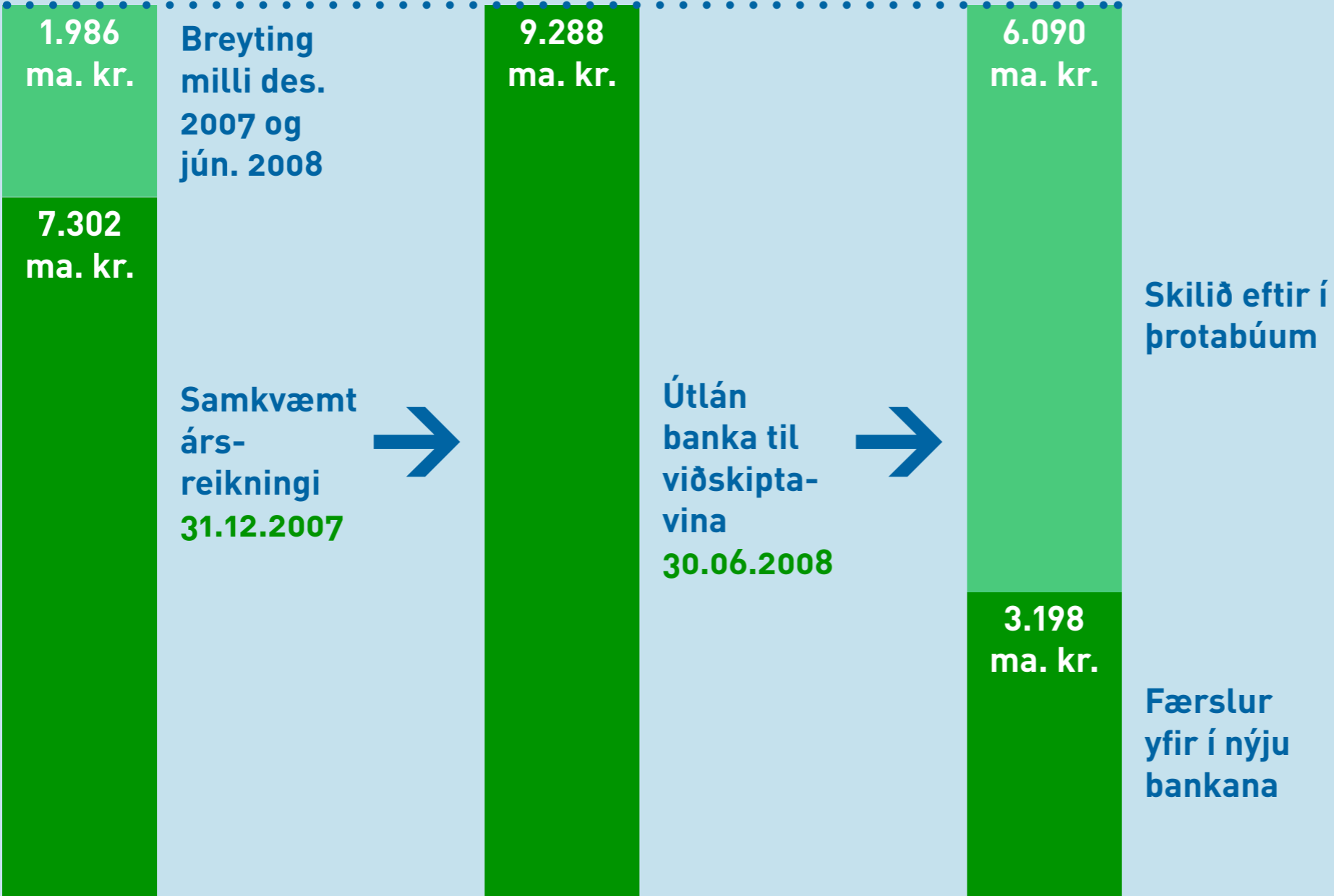
Heildareign bankakerfisins í ma. kr.

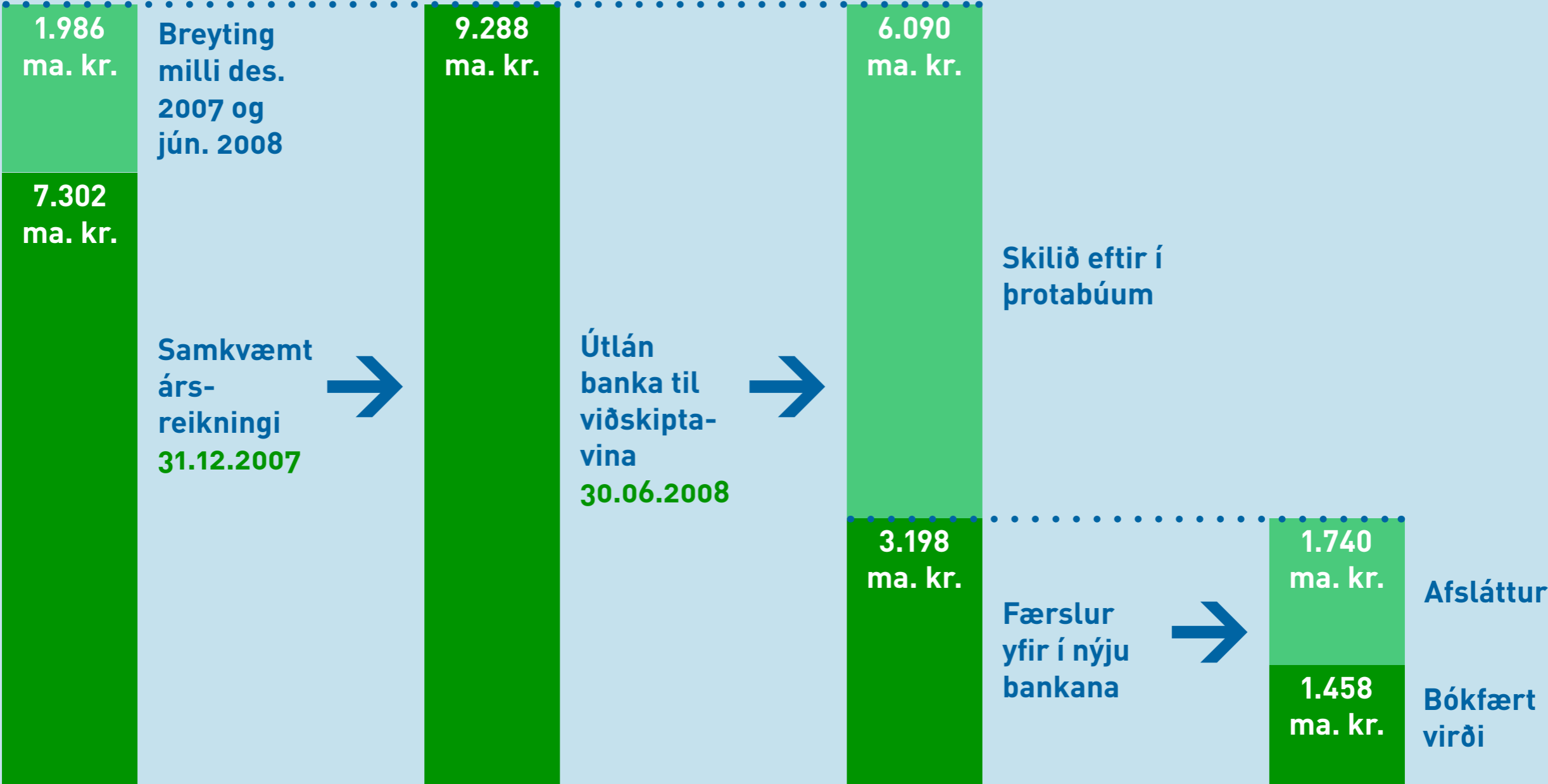
Hvað varð um fjármagnið í hruninu?

Hvað varð um fjármagnið í hruninu?

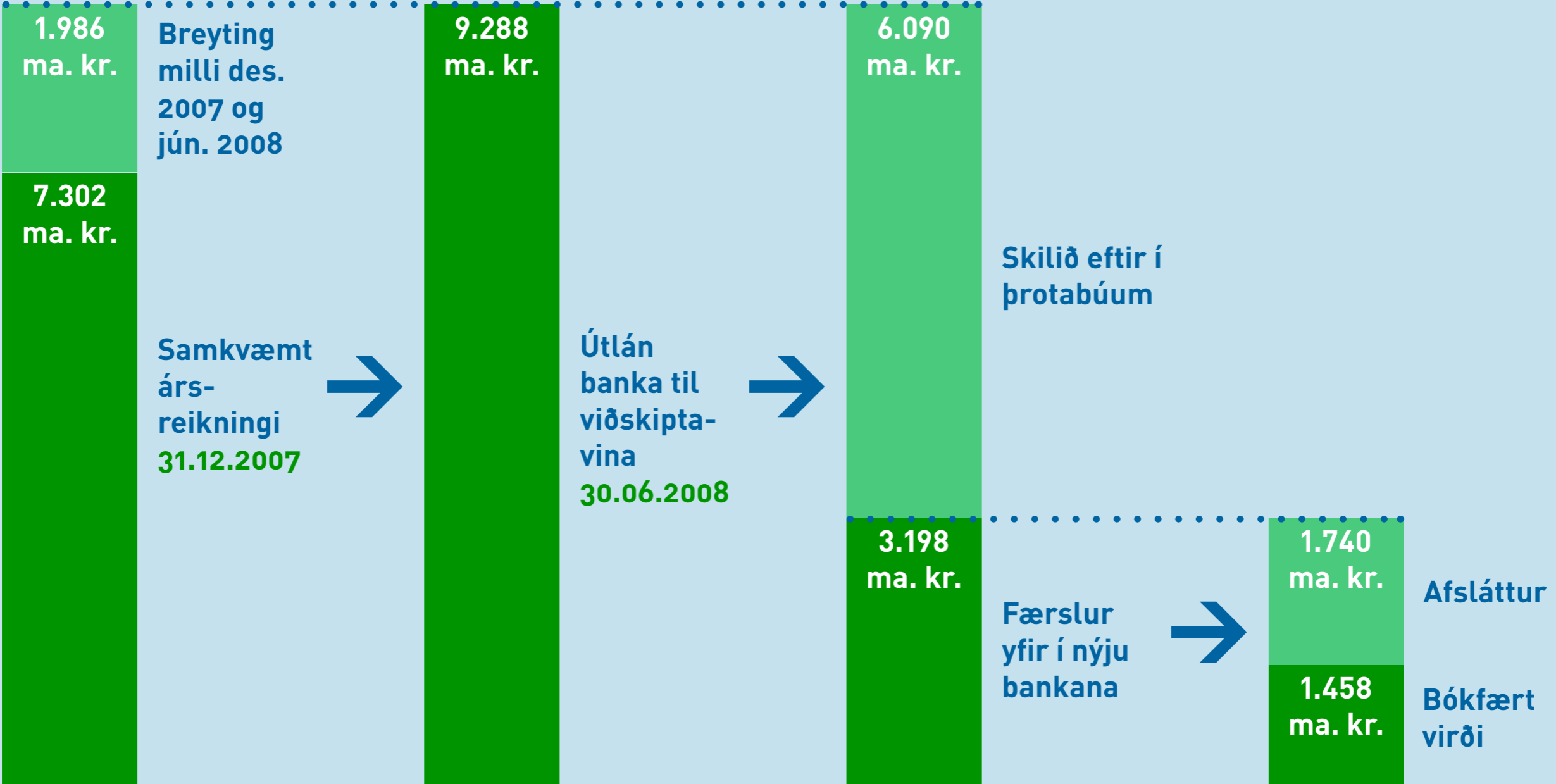

Hvað varð um fjármagnið í hruninu?

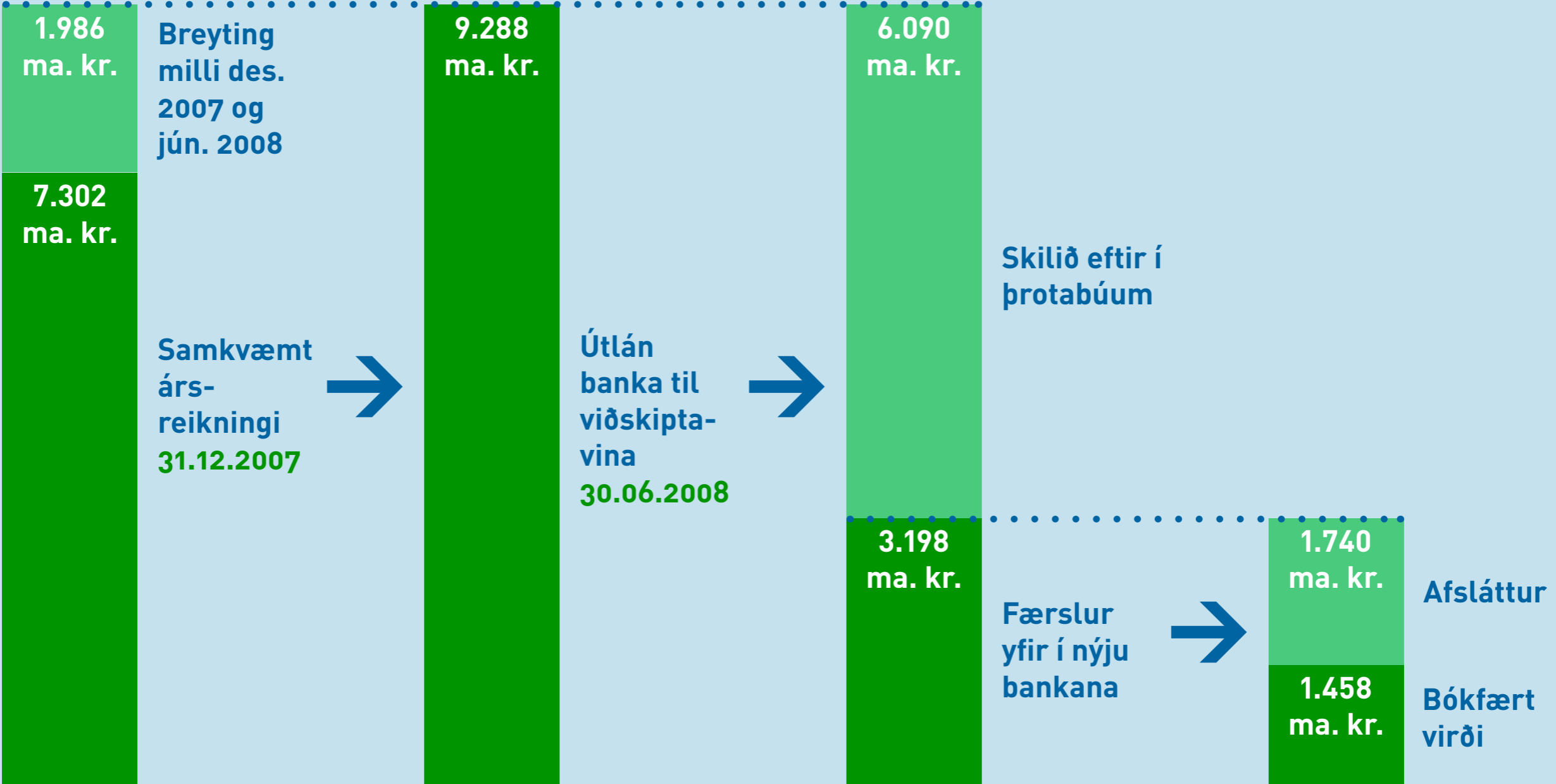
Hvað varð um fjármagnið í hruninu?

Útlán til viðskiptavina að fjárhæð 3.198 ma. kr. færðust yfir í nýju bankana við skiptinguna eftir hrun (brúttó virði). **Bókfært virði var 1.458 ma. kr. (nettó virði).**

Hvað varð um fjármagnið í hruninu?

Áætlað er að gengisbundin útlán til innlendra aðila sem skilin voru eftir í þrotabúunum hafi verið á bilinu 91 til 121 ma. kr.*

Heimildir: Landsbanki Íslands hf., Kaupþing banki hf., Glitnir banki hf., Seðlabanki Íslands, RNA, Landsbankinn hf., Íslandsbanki hf., Arion banki hf., Kaupthing Singer and Friedlander og FIH Erhvervsbank.

* Tölurnar byggja á útlánatölum móðurfélaganna 30. sept. 2008 skv. Skýrslu Rannsóknarnefndar Alþingis og þeim breytingum sem áttu sér stað á gengi erlendra gjaldmiðla frá þeim tíma og fram að stofnun nýju bankanna.

Kröfuvirði útlána í dag sem
ágreiningur er um

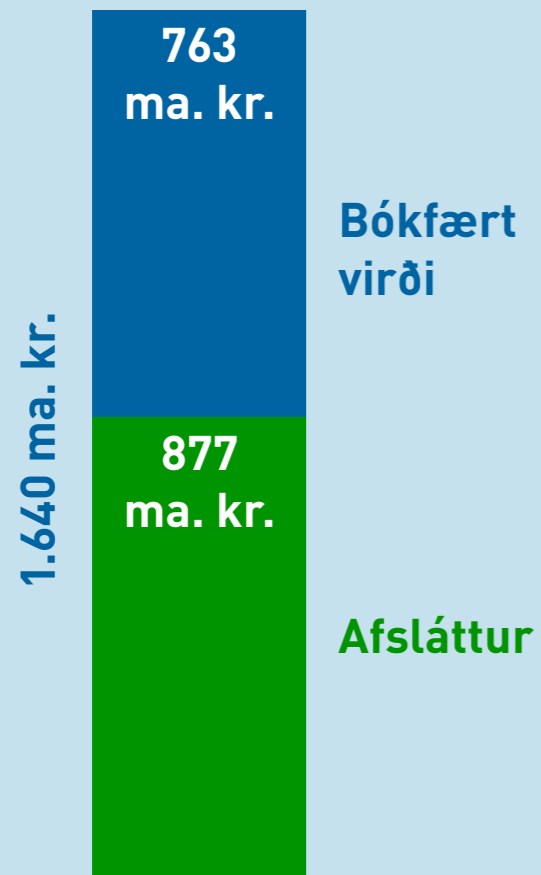
Upphæðin er 27% af vergri
landsframleiðslu

547 ma. kr.

FX lán til fyrirtækja

Kröfuvirði 1.640 ma. kr. við yfirfærslu

FX lán til fyrirtækja

Kröfuvirði 1.640 ma. kr. við yfirfærslu

FX lán til fyrirtækja

Kröfuvirði 1.640 ma. kr. við yfirfærslu

Kröfuvirði útlána í dag sem ágreiningur er um er 547 ma. kr.

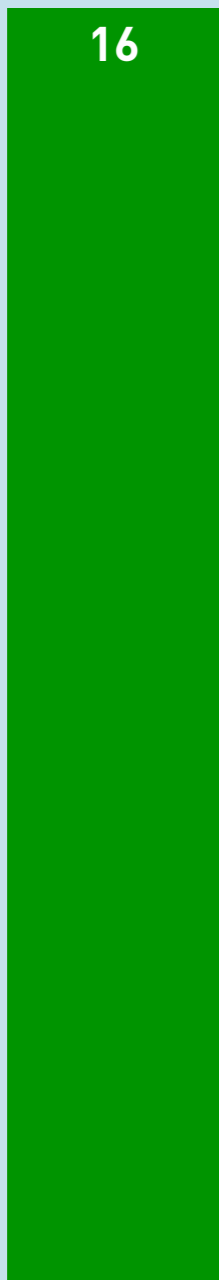
Fyrirvari: Áætlaðar tölur um skiptingu. Nýjar lánveitingar í erlendri mynt til fyrirtækja og gengishreyfingar geta haft áhrif á þessar tölur.

70
hæstaréttar-
dómar

Samantekt hæstaréttardóma frá 2010

Landsbankinn

Íslandsbanki

Arion banki

Lýsing

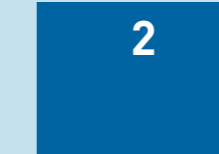
Drómi Hilda

Frjálsi fjárfest-ingar-bankinn

Byggða-stofnun NBI

SP fjármögnun
Glitnir
SPRON
verðbréf
SPB
Sparisjóður
Norðfjarðar
ALMC
HAF Funding
2008
Lánasjóður
sveitarfélaga
Vingþór

Þróun dóma Hæstaréttar

Hrd. 92/2010
Hrd. 153/2010
Lýsing

2010

Gengistrygging
er dæmd ólög-
mæt

Hrd. 471
Lýsing

2010

Vaxtaákvæði
ólögmæt – lánin
vaxtalaus

Vaxtaákvæði
ólögmæt –
seðlabankavex-
tir gilda

Hrd. 600/2011
Maria Elvira

2011

Fullnaðar-
kvittanareglan

Hrd. 464/2012
Borgarbyggð

2012

Fullnaðar-
kvittanareglan
gildir einnig
fyrir lögaðila

Hrd. 463/2013
Hagar

2013

Fullnaðar-
kvittanareglan
gildir ekki

Of lítill aðstöðu-
munur – of lítil
fjárhagsleg
röskun

Reglan um fullnaðarkvittanir

Ef lán telst ólöglegt gengislán þarf að endurreikna það.

Meginreglan er sú að kröfuhafi á rétt á seðlabankavöxtum skv. 4. grein vaxtalaga aftur í tímann, þótt um annað hafi verið samið.

Regla um svokallaðar fullnaðarkvittanir er undantekning frá þessu. Þá hefur lántakinn í höndum kvittanir fyrir því að hann hafi staðið skil á vöxtum og afborgunum og verður ekki krafinn um frekari vaxtagreiðslur.

Meginskilyrði svo að reglan um fullnaðarkvittanir gildi

1. Góð trú
2. Aðstöðumunur
3. Hvorum stendur nær að bera áhættu af mistökunum sem leiða til vangreiðslu
 - 3.1. Festa
 - 3.2. Hversu langur tími líður frá mistökum og þar til að lánastofnun gerir kröfu
 - 3.3. Hverjum má fremur kenna um mistökin
 - 3.4. Flókið eða einfalt samningssamband
 - 3.5. Umfang kröfu

Hliðarskilyrði Röskun á fjárhagslegri stöðu

Hrd. 155/2011

(Motormax)

Einkenni

Titill Fjölmyntasamningur

Upphæð Tilgreind í ISK á forsiðu. Í samningnum sagt að þetta væri fjölmyntalán „að jafnvirði kr. 150.000.000“ í neðan-skráðum myntum og hlutföllum: CHF 25%/JPY 15%/USD 35%/EUR 25%.

Útgreiðsla í ISK

Afborganir Skuldari óskaði eftir að yrði skuldfært af reikningi hans í ISK.

Vaxtagrunnur LIBOR

Hrd. 155/2011

(Motormax)

Einkenni

Titill Fjölmyntasamningur

Upphæð Tilgreind í ISK á forsiðu. Í samningnum sagt að þetta væri fjölmyntalán „að jafnvirði kr. 150.000.000“ í neðan-skráðum myntum og hlutföllum: CHF 25%/JPY 15%/USD 35%/EUR 25%.

Útgreiðsla í ISK

Afborganir Skuldari óskaði eftir að yrði skuldfært af reikningi hans í ISK.

Vaxtagrunnur LIBOR

Niðurstaða

- Lánið er íslenskt lán með ólögumætri gengistryggingu
- Eina tilgreining samningsins um fjárhæð í ISK
- Hvergi getið um fjárhæð í erlendri mynt
- Meginskyldur skyldu efndar í ISK, varð oftast raunin en þó ekki alltaf
- Dómurinn klofnaði 4:3

Hrd. 3/2012

(Háttur)

Einkenni

Titill Lánsamningur í erlendum myntum

Upphæð Tilgreind sem „jafnvirði íslenskar krónur 402.200.000 ... í eftirfarandi erlendum myntum: CHF 70%/JPY 30%“.

Útgreiðsla Inn á tvo tilgreinda gjald-eyrisreikninga lántaka, annan fyrir CHF og hinn JPY.

Afborganir Af gjaldeyrisreikningunum tveimur ásamt af bankareikningi í ISK. Lántaki sótti m.a. um kaup á CHF 38.500 og JPY 1.100.000 vegna gjalddaga hinn 17.11.2008. Var það lagt inn á gjaldeyrisreikningana.

Vaxtagrunnur LIBOR

Hrd. 3/2012

(Háttur)

Einkenni

Titill Lánessamningur í erlendum myntum

Upphæð Tilgreind sem „jafnvirði íslenskar krónur 402.200.000 ... í eftirfarandi erlendum myntum: CHF 70%/JPY 30%“.

Útgreiðsla Inn á tvo tilgreinda gjaldeyrisreikninga lántaka, annan fyrir CHF og hinn JPY.

Afborganir Af gjaldeyrisreikningunum tveimur ásamt af bankareikningi í ISK. Lántaki sótti m.a. um kaup á CHF 38.500 og JPY 1.100.000 vegna gjalddaga hinn 17.11.2008. Var það lagt inn á gjaldeyrisreikningana.

Vaxtagrunnur LIBOR

Niðurstaða

- Lögmætt erlent lán
- Meginskyldur skyldu efndar í erlendri mynt

- Dómurinn klofnaði 4:3
Eina tilgreining samningsins um fjárhæð í ISK – minnihluti lagði áherslu á þetta

Hrd. 155/2011 (Motormax)

- Lánið er íslenskt lán með ólögmati gengistryggingu
- Dómurinn klofnaði 4:3

Ingibjörg Benediktsdóttir
Árni Kolbeinsson
Viðar Már Matthíasson

Hrd. 3/2012 (Háttur)

- Lögmætt erlent lán
- Dómurinn klofnaði 4:3

Garðar Gíslason
Jón Steinar Gunnlaugsson
Markús Sigurbjörnsson

Hrd. 155/2011 (Motormax)

- Lánið er íslenskt lán með ólögmati gengistryggingu
- Dómurinn klofnaði 4:3

Ingibjörg Benediktsdóttir
Árni Kolbeinsson
Viðar Már Matthíasson
Gunnlaugur Claessen

Hrd. 3/2012 (Háttur)

- Lögmætt erlent lán
- Dómurinn klofnaði 4:3

Garðar Gíslason
Jón Steinar Gunnlaugsson
Markús Sigurbjörnsson
Þorgeir Örlygsson

Hrd. 155/2011 (Motormax)

- Lánið er íslenskt lán með ólögmati gengistryggingu
- Dómurinn klofnaði 4:3

Ingibjörg Benediktsdóttir
Árni Kolbeinsson
Viðar Már Matthíasson
Gunnlaugur Claessen

Garðar Gíslason
Jón Steinar Gunnlaugsson
Markús Sigurbjörnsson

Hrd. 3/2012 (Háttur)

- Lögmætt erlent lán
- Dómurinn klofnaði 4:3

Garðar Gíslason
Jón Steinar Gunnlaugsson
Markús Sigurbjörnsson
Þorgeir Örlygsson

Ingibjörg Benediktsdóttir
Árni Kolbeinsson
Viðar Már Matthíasson

Á mörkunum

Breytingar í áherslum

Hæstaréttar?

ISK = \$

Jafnvirðisorðalag
“lán að jafnvirði
ISK xxx í eftirfarandi
myntum...”

Horft til
þeirrar myntar
sem er útreiknuð

Þá litið til
aðalskyldna
Útgreiðsla
Afborganir

Heildarmat

Fullnaðarkvittanir

Stórt eða lítið fyrirtæki?

Aðstöðumunur

- Hvorum stendur nær að bera hallann af mistökum
- Festa
- Hversu langur tími líður frá mistökum þar til lánastofnun gerir kröfu
- Hverjum má fremur kenna um mistökin
- Flókið eða einfalt samningssamband

Fjárhagsleg röskun

- Umfang kröfu

Hæstiréttur

Nægur aðstöðumunur og fjárhagsleg röskun
Borgarbyggð — Sparisjóður Mýrarsýslu
Skagafjörður — Lánasjóður sveitarfélaga
Eykt — Lýsing

Hæstiréttur

Nægur aðstöðumunur og fjárhagsleg röskun
Borgarbyggð — Sparisjóður Mýrarsýslu
Skagafjörður — Lánasjóður sveitarfélaga
Eykt — Lýsing

Ekki nægur aðstöðumunur eða fjárhagsleg röskun
Hagar — Arion banki

186
dómar í
héraðsdómi

Héraðsdómur

Ekki nægur aðstöðumunur eða fjárhagsleg röskun

Lífland — Landsbankinn

Atlantsólía — Landsbankinn

**Mun Hæstiréttur
staðfesta niðurstöðuna?**

**Munu stærri
og betur rekin fyrirtæki
þurfa að bera
viðbótarkröfu bankanna?**

**Hafa fyrirtækin
sem ekki hafa fengið úrlausn
sinna mála afl til að keppa?**

Fyrirtæki í svipaðri stöðu, með sambærileg lán, jafnvel keppinautar, fá mismunandi úrlausn sinna mála eftir orðalagi lána-samninganna. Hægt að sýna því skilning að forsvarsmenn sumra fyrirtækja upplifi það sem svo að byrðunum sé dreift misjafnlega.

Sjö ár frá hruni og enn er ágreiningur um ótrúlega stóran hluta gengislánanna – um það bil þriðjung af upphaflegum kröfum.

Fjöldi dómafordæma virðist ekki duga fjármálastofnunum til að greiða úr málum.

Hafa bankarnir látið dómstólum eftir að ráðstafa afslætti af lánunum í stað þess að gera frjálssa samninga við viðskiptavinum sína á viðskiptalegum forsendum?

Talsverðum hluta þess afsláttar, sem fylgdi gengislánunum inn í nýju bankana, er óráðstafað.

290 milljarðar væru mikil innspýting fyrir íslenskt atvinnulíf, en hún situr föst í pípunum.

Kröfuvirði útlána í dag sem ágreiningur er um

547 ma. kr.

